Kombinatorikus optimalizálás (VISZMA09)

1. ZH javítókulcs (2024.04.08.)

Az útmutató mintamegoldásokat tartalmaz. A pontszámok tájékoztató jelleggel lettek megállapítva az értékelés egységesítése céljából. Egy pontszám előtt szereplő állítás kimondása, tétel felidézése nem jelenti automatikusan az adott pontszám megszerzését. Az adott részpontszám megítélésének az a feltétele, hogy a megoldáshoz vezető gondolatmenet megfelelő részének végiggondolása világosan kiderüljön a dolgozatból. Ha ez utóbbi kiderül, ám a kérdéses állítás, tétel, definíció nincs rendesen kimondva, akkor a részpontszám legalább részben jár.
Természetesen az ismertetettektől eltérő, ám helyes megoldásokért teljes pontszámok, részmegoldásokért pedig az útmutatóbeli pontozás intelligens közelítésével meghatározott arányos részpontszámok járnak. Számolási hibáért általában 1 pontot vonunk le.

1. Egy tíz fős cég munkatársai csapatépítés céljából szabadulószobázni mennek. Az ismeretségek elmélyítése érdekében azok a munkatárak, akiknek már volt közös projektjük, nem mehetnek ugyanabba a szobába. A jobbra látható gráf csúcsai reprezentálják a cég dolgozóit, és két csúcs közt akkor van él, ha a megfelelő személyeknek már volt közös projektje. A négy szabadulószobát üzemeltető vállalkozó valamilyen sorrendben haladva, egymás után osztja be a résztvevőket: az éppen aktuális delikvenst beküldi az első olyan szobába, ahol még nincs olyan kolléga, akivel volt közös projektje. Előfordulhat-e az, hogy a vállalkozó…

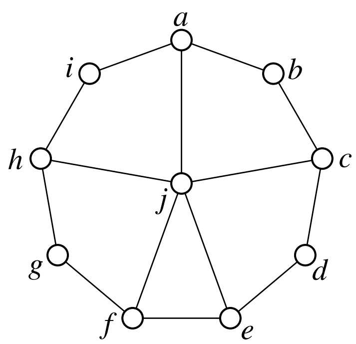

a) … csak az első három szobába küldi a tíz résztvevőt? **(3 pont)**
b) … mind a négy szobába küld valakit? **(3 pont)**
c) … bajba kerül, mert szüksége volna egy ötödik szobára a beosztáshoz? **(6 pont)**
(Javaslat: fogalmazzunk meg egy matematikai modellt, és abban válaszoljuk meg a három kérdést.)

Megoldás: A feladat valójában azt kérdezi, hogy a kapott gráf csúcsait valamilyen sorrendben mohón színezve (a tanult eljárás szerint) hány színt fogunk használni, ahol a szobák a színeknek felelnek meg.

a)
Igen. A csúcsokat ABC-sorrendben színezve három színt fogunk használni, ahogy az alábbi táblázat is mutatja:

csúcs	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j
szín	1	2	1	2	1	2	1	2	3	3

(3 pont)

b) Igen, például az alábbi táblázatban látott sorrend szerint haladva 4 színt fogunk használni:

csúcs	b	c	d	e	f	g	h	i	a	j
szín	1	2	1	2	1	2	1	2	3	4

(3 pont)

c) Nem. A gráfban az $a, b, \dots, i$ csúcsok egy kört alkotnak. A csúcsok tetszőleges sorrendje esetén van néhány (esetleg egy sem) csúcs a körről, aztán j, aztán a maradék csúcsok a körről (esetleg egy sem). **(0 pont)**
Ha a v csúcsot a j előtt színezzük ki, akkor a v színezésekor v-nek legfeljebb két színes szomszédja lehet, tehát az $1, 2, 3$ színek valamelyikét biztosan megkaphatja. **(2 pont)**
Emiatt a j-nek a már megszínezett szomszédai összesen csak háromféle színt használhatnak, így j-nek biztosan választhatunk színt az $1, 2, 3, 4$ színek közül. **(2 pont)**
A hátralevő csúcsoknak pedig a fokszáma legfeljebb három, tehát legfeljebb három szín lehet tiltva náluk a színezésükkor, így szintén biztosan színezhetők az $1, 2, 3, 4$ színekből. **(2 pont)**
Öt színre tehát sosem lesz szükség. **(0 pont)**
Megjegyzés: a kérdések a mohó színezésre való átfogalmazás nélkül is megoldhatók, helyes válasz és indoklás esetén természetesen ekkor is jár a megfelelő pontszám. Aki helyesen átfogalmazza a feladatot mohó színezésre, az erre **2 pont**ot kaphat a részfeladatok megoldása nélkül is (de természetesen összesen maximum 12 pontot).

---

2. Az ábrán egy hálózat látható; az élekre írt a/b alakú kifejezésben az első szám (a) egy st-folyam értéke az adott élen, a második szám (b) pedig az él kapacitása.

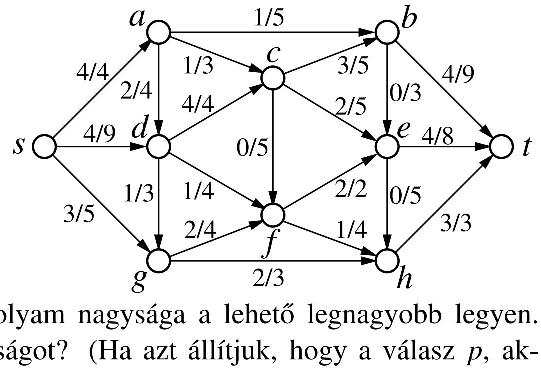

a) Döntsük el, hogy a megadott folyam maximális st-folyam-e. Ha igen, mutassunk erre bizonyítékot; ha nem, akkor módosítsuk a folyamot úgy, hogy maximális st-folyamot kapjunk (és persze a módosított folyam maximalitását se feledjük el igazolni). **(7 pont)**
b) Egyetlen él irányításának megfordítására van lehetőségünk. Úgy szeretnénk ezt megtenni, hogy a kapott hálózatban a maximális st-folyam nagysága a lehető legnagyobb legyen. Mennyivel lehetséges ilymódon megnövelni a maximális folyamnagyságot? (Ha azt állítjuk, hogy a válasz p, ak-

kor mutassunk élt, melynek megfordításával valóban p-vel nő a maximális folyamnagyság, és indokoljuk meg, hogy semelyik él megfordításával sem nő p-nél többel.) **(7 pont)**

Megoldás: **a)** Az órán tanult módszert követve elkészítjük a folyamhoz tartozó segédgráfot: ha egy élen lehet növelni a folyamot, akkor bevesszük az eredeti irányítással, ha csökkenteni lehet, akkor a fordítottal (esetleg mindkettővel), lásd bal oldali ábrán. **(2 pont)**

A segédgráfban s,d,a,b,t irányított út s-ből t-be, tehát az eredeti gráfban a folyam e mentén a javító út mentén $\varepsilon = 2$-vel javítható (előreélen (piros) növelünk, visszaélen (kék) csökkentünk), tehát kapunk egy 13 nagyságú st-folyamot (ld. jobbra). Ez igazolja, hogy az eredeti nem volt maximális. **(2 pont)**

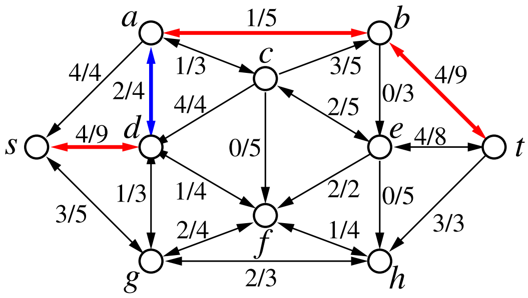

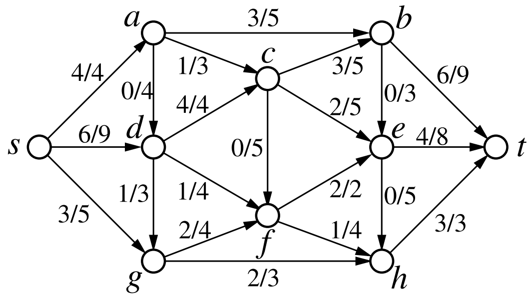

A kapott folyam maximális lesz: a hozzá tartozó (módosított) segédgráfban (ld. balra) nincs irányított st-út. Az s csúcsból a segédgráfban elérhető csúcsok halmaza $X = \{s,d,g,f,h\}$ (pirosak), az X halmazból az eredeti gráfban kilépő élek (pirosak, ld. jobbra): sa, dc, fe, ht, az indukált vágás kapacitása tehát ezen élek kapacitásainak összege, $4+4+2+3 = 13$. **(2 pont)**

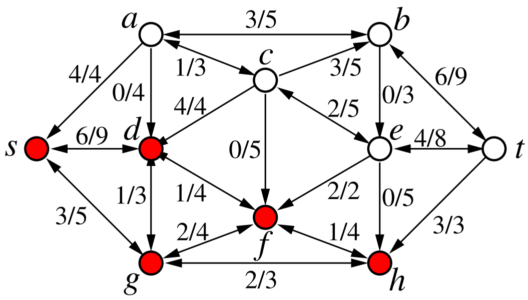

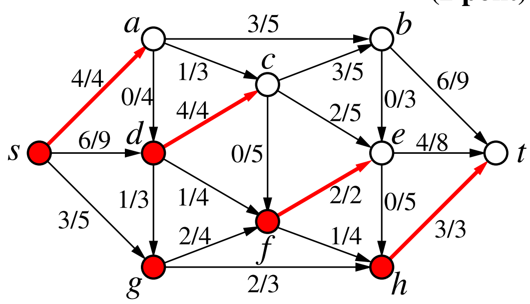

Mivel minden st-folyam nagysága legfeljebb akkora, mint egy tetszőleges st-vágás kapacitása, a talált folyamunk valóban maximális. **(1 pont)**

Természetesen ha valaki a segédgráf nélkül találja meg a megfelelő folyamot és vágást, az is maximális pontszámot érhet.

b) A tanult tétel alapján egy maximális st-folyam nagysága és egy minimáis st-vágás kapacitása megegyezik. Emiatt elég azt vizsgálni, hogy egy él megfordításának hatására hogyan változik egy-egy st-vágás kapacitása. **(1 pont)**

Legyen $s \in X$, $t \notin X$. Ha az $e = uv$ él mindkét végpontja X-ben van, vagy mindkét végpontja X-en kívül van, akkor az e megfordítása nem változtatja meg az X által indukált vágás kapacitását. **(1 pont)**

Ha e kilép X-ből, akkor e megfordításával X kapacitása $c(e)$-vel csökken, hiszen e már nem fog kilépni X-ből. Ha e belép X-be, megfordításával X-ből kilépő él lesz belőle, tehát $c(e)$-vel fog nőni X kapacitása. **(1 pont)**

Tetszőleges X vágásra egyetlen sv vagy vt él sem léphet X-be, megfordításuk tehát nem növelheti X kapacitását. Az összes többi él kapacitása legfeljebb 5, így megfordításukkal legföljebb 5-tel nőhet az X kapacitása. Emiatt az új hálózatban legfeljebb 5-tel lehet nagyobb egy st-folyam, mint az eredetiben. **(2 pont)**

A cf él megfordítása után pedig valóban lehet növelni 5-tel az előző folyamunkat: az s,d,f,c,e,t út mentén hárommal, az s,g,f,c,b,t út mentén kettővel. Így a legnagyobb elérhető növekedés valóban 5. **(2 pont)**

---

3. Az oldalt látható mátrix az $\{A_1,A_2,A_3,A_4\}$ és $\{B_1,B_2,B_3,B_4\}$ csúcsosztályokkal rendelkező, élsúlyozott, teljes páros gráf élsúlyait tartalmazza: az A_iB_j él súlya az A_i indexű sor és a B_j indexű oszlop metszetében álló szám.

a) Van-e olyan maximális súlyú párosítás a gráfban, melyben az A_1B_2 és az A_4B_1 él is szerepel? **(3 pont)**

b) Adjuk meg a gráf egy maximális súlyú párosítását és egy minimális összsúlyú súlyozott lefogását. **(9 pont)**

	B_1	B_2	B_3	B_4
A_1	8	8	5	6
A_2	4	7	3	4
A_3	5	6	3	5
A_4	7	8	6	7

Megoldás: **a)** Nem: ha egy párosításban szerepelnek az A_1B_2 és az A_4B_1 élek, azok összsúlya 15, viszont a párosításban lecserélve őket a 16 összsúlyú A_1B_1 és az A_4B_2 élekre (a párosítás többi élét változatlanul hagyva), a párosítás összúlya eggyel nő, tehát nem volt maximális. **(3 pont)**

b) Alkalmazzuk az órán tanult magyar módszert. Kiindulunk az oszlopmaximumokhoz, ill. a sorokon 0 súlyhoz tartozó súlyozott lefogásból, és a pontos éleken keresünk maximális párosítást. A kiindulási súlyozott lefogásban az oszlopmaximok, azaz $8,8,6,7$, és a sorokon 0 szerepel, a pontos éleket vastag betűk jelzik, bekeretezve pedig egy pontos élekből álló párosítás elemei láthatók. Ha lehet, növeljük a párosítást javító úton (a fedetlen oszlopokból indulva alternáló utakat keresünk), ha nem, csökkentjük a lefogás összsúlyát a tanult módon. Az algoritmus helyes futtatása 7 pontot ér. Bárhogyan máshogyan talált max súlyú teljes párosítás és minimális súlyú lefogás szintén 7 pont, de ha csak az egyik jó, akkor 3 pont. Az algoritmus lépései alább láthatók. Ha nem található javító út, az alternáló úton elért oszlopokat és sorokat nyilak jelzik; az előbbieken csökkentjük, utóbbiakon növeljük a lefogás súlyait. **(7 pont)**

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	**8**	**8**	5	6	0
A_2	4	7	3	4	0
A_3	5	6	3	5	0
A_4	7	**8**	**6**	**7**	0
	8	8	6	7	

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	$\boxed{\mathbf{8}}$	**8**	5	6	0
A_2	4	7	3	4	0
A_3	5	6	3	5	0
A_4	7	$\boxed{\mathbf{8}}$	**6**	**7**	0
	8	8	6	7	

	$\downarrow$	$\downarrow$	$\downarrow$	$\downarrow$		
	B_1	B_2	B_3	B_4		
A_1	$\boxed{\mathbf{8}}$	**8**	5	6	0	$\leftarrow$
A_2	4	7	3	4	0	
A_3	5	6	3	5	0	
A_4	7	$\boxed{\mathbf{8}}$	**6**	**7**	0	$\leftarrow$
	8	8	6	7		

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	$\boxed{\mathbf{8}}$	**8**	5	6	1
A_2	4	**7**	3	4	0
A_3	5	6	3	5	0
A_4	7	$\boxed{\mathbf{8}}$	**6**	**7**	1
	7	7	5	6	

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	$\boxed{\mathbf{8}}$	**8**	5	6	1
A_2	4	$\boxed{\mathbf{7}}$	3	4	0
A_3	5	6	3	5	0
A_4	7	**8**	$\boxed{\mathbf{6}}$	**7**	1
	7	7	5	6	

			$\downarrow$	$\downarrow$		
	B_1	B_2	B_3	B_4		
A_1	$\boxed{\mathbf{8}}$	**8**	5	6	1	
A_2	4	$\boxed{\mathbf{7}}$	3	4	0	
A_3	5	6	3	5	0	
A_4	7	**8**	$\boxed{\mathbf{6}}$	**7**	1	$\leftarrow$
	7	7	5	6		

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	$\boxed{\mathbf{8}}$	**8**	**5**	**6**	1
A_2	4	$\boxed{\mathbf{7}}$	3	4	0
A_3	5	6	3	$\boxed{\mathbf{5}}$	0
A_4	7	8	$\boxed{\mathbf{6}}$	**7**	2
	7	7	4	5	

A kapott párosítás $(A_1B_1, A_2B_2, A_3B_4, A_4B_3)$ összsúlya $8+7+6+5=26$, a kapott lefogás összsúlya $7+7+4+5+1+0+0+2=26$. A tanultak szerint bármely teljes párosítás összsúlya legfeljebb annyi, mint bármely súlyozott lefogás összsúlya, tehát a kapott teljes párosítás valóban maximális súlyú, a kapott lefogás minimális összsúlyú. **(2 pont)**

---

4. Oldjuk meg az alábbi LP feladatot:

$$\begin{aligned} \max 5x+6y, &\text{ ha} \\ x,y &\geq 0 \\ x+4y &\leq 50 \\ 4x+5y &\leq 90 \\ 3x+2y &\leq 57 \end{aligned}$$

(12 pont)

Megoldás: A nemnegativitási feltételek utáni három feltételre $F1$, $F2$, $F3$-ként hivatkozunk; egyúttal ezek fogják jelölni a feltételekből adódó félsíkok határoló egyeneseit (a feltételt egyenlőséggel teljesítő pontok halmazát) is.
Meghatározzuk a poliédert (a feltételeket kielégítő (x,y) pontok halmazát a síkon), a csúcsok a feltételek határegyeneseinek metszéspontjaiból kerülnek ki. Az $x=0$ tengellyel a metszéspontok: $F1:(0,12.5)$, $F2:(0,18)$, $F3:(0,28.5)$, ezek közül csak az első van a poliéderben (a többi nyilván nem teljesíti $F1$-et). **(1 pont)**
Az $y=0$ tengellyel a metszéspontok: $F1:(50,0)$, $F2:(22.5,0)$, $F3:(19,0)$, ezek közül csak az utolsó van a poliéderben (a többi nyilván nem teljesíti $F3$-at). **(1 pont)**
A három lineáris feltétel metszéspontjai: $F1\cap F2=(10,10)$, ez teljesíti $F3$-at $(50\leq 57)$, tehát a poiéder pontja, így csúcs lesz; $F2\cap F3=(15,6)$, ez teljesíti $F1$-et is $(39\leq 50)$, tehát a poliéder pontja, így csúcs lesz; $F1\cap F3=(12.8,9.3)$, de ez nem teljesíti $F2$-t $(4\cdot 12.8+5\cdot 9.3=97.7>90$, így nincs a poliéderben. **(3 pont)**
Tehát a poliéderünk csúcsai $(0,0)$, $(0,12.5)$, $(10,10)$, $(15,6)$, $(19,0)$. **(1 pont)**
A tanultak szerint a célfüggvény fölveszi a maximumát a poliéder valamely csúcsában, **(3 pont)**
a célfv értékei a csúcsokban rendre 0, 75, 110, 111, 95, tehát a maximum $x=15$, $y=6$ esetén realizálódik, **(2 pont)**
értéke 111. **(1 pont)**

Kombinatorikus optimalizálás (VISZMA09)

1. PZH javítókulcs (2024.04.24. 18-20, E1C)

Az útmutató mintamegoldásokat tartalmaz. A pontszámok tájékoztató jelleggel lettek megállapítva az értékelés egységesítése céljából. Egy pontszám előtt szereplő állítás kimondása, tétel felidézése nem jelenti automatikusan az adott pontszám megszerzését. Az adott részpontszám megítélésének az a feltétele, hogy a megoldáshoz vezető gondolatmenet megfelelő részének végiggondolása világosan kiderüljön a dolgozatból. Ha ez utóbbi kiderül, ám a kérdéses állítás, tétel, definíció nincs rendesen kimondva, akkor a részpontszám legalább részben jár.
Természetesen az ismertetettektől eltérő, ám helyes megoldásokért teljes pontszámok, részmegoldásokért pedig az útmutatóbeli pontozás intelligens közelítésével meghatározott arányos részpontszámok járnak. Számolási hibáért általában 1 pontot vonunk le.

1. Keressünk maximális st folyamot és minimális st vágást az ábrán látható hálózatban (és ne felejtsük el megindokolni, hogy az adott folyam / vágás miért maximális / minimális). **(11 pont)**

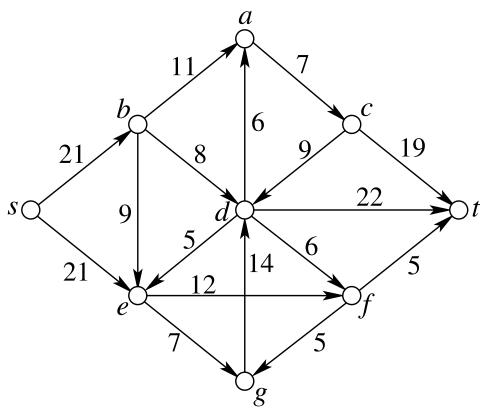

Megoldás: A hálózatban van 32 nagyságú folyam, például az $sbact$ út mentén 7-tel, az $sbdt$ út mentén 8-cal, az $seft$ út mentén 5-tel, az $segdt$ út mentén 7-tel, majd az $sefgdt$ út mentén 5-tel növelve a folyamot. **(5 pont)**
(Maximális folyam megtalálása (bármilyen módszerrel) **4 pont**ot ér, nagyságának megállapítása **1 pont**ot. Aki segédgráfot használ, az a folyam megtalálására járó 4 pontból legfeljebb **3 pont**ot kaphat a helyes lépések arányában akkor is, ha nem sikerült 32 nagyságú folyamot találnia. Aki ránézésre talál folyamot, de nem maximálisat, az legfeljebb **1 pont**ot kaphat az 5-ből.)
A hálózatban van 32 kapacitású vágás, például az $X = \{s,b,a,e,f\}$ (által indukált) vágás. **(3 pont)**
X kapacitása az X-ből kilépő élek kapacitásainak összege. Az X-ből kilépő élek halmaza $\{bd, ac, eg, fg, ft\}$, ez alapján X kapacitása $8+7+7+5+5 = 32$. **(2 pont)**
(Aki segédgráfból helyes ismeretek alapján próbál minimális vágást találni, de kivitelezési hiba miatt nem sikerül, az első 3-ból legföljebb **2 pont**ot kaphat, a vágás kapacitásának helyes kiszámítására megkaphatja a maradék **2 pont**ot. Ránézésre talált, de nem minimális vágás esetén csak a vágás kapacitásának ismeretére és kiszámítására járó **2 pont** ítélhető meg.)
Azt tanultuk, hogy bármely folyam nagysága legfeljebb akkora, mint bármely vágás kapacitása, tehát a 32 kapacitású vágásunk miatt a talált folyamunk valóban maximális, és a 32 nagyságú folyamunk miatt a talált vágásunk valóban minimális. **(1 pont)**
Kegészítés: aki ránézésre keres folyamot is, vágást is, de valamelyik nem optimális, és nem tudja befejezni a feladatot, az a 11-ből legfeljebb **4 pont**nyi részpontszámot kaphat.

---

2. A piréz A és a pritek B cégcsoport egyaránt négy-négy vállalattal rendelkezik ($A_1,\dots,A_4$ és $B_1,\dots,B_4$). A piréz-pritek kétoldalú támogatások minél sikeresebb kiaknázása érdekében minden A_iB_j vállalatpár beadna egy-egy pályázatot ($1 \le i,j \le 4$), melyekhez a szükséges együttes önerő mértékét a mellékelt táblázat tartalmazza (millió petákban értve). A pályázatok beadásának feltétele, hogy a két pályázó vállalat együttesen rendelkezzen a szükséges önerővel (ez pályázatonként külön-külön teljesítendő; azt nem vizsgálja senki, hogy ha egy vállalat esetleg több nyertes pályázatban is szerepelne, akkor az összeshez elő tudná-e teremteni a megfelelő önerőt a partnereivel). Emaitt a cégcsoportok vezetői az egyes vállalatok számára rendelkezésre bocsátandó pénzösszegek szétosztásáról tárgyalnak.

	B_1	B_2	B_3	B_4
A_1	3	4	4	2
A_2	3	7	4	7
A_3	8	4	5	7
A_4	6	5	1	3

a) Mennyi az a minimális összeg, melyet megfelelően szétosztva a nyolc vállalat között biztosítható, hogy minden pályázat benyújtható legyen? Modellezzük a feladatot alkalmas matematikai fogalmak használatával, majd válaszoljuk meg a kérdést (de ettől függetlenül is érdemes lehet az Egerváry-algorimtust lefuttatni a táblázaton). **(11 pont)**
b) Szét lehet osztani ezt az összeget úgy is, hogy az A cégcsoport vállalatai összesítve ugyanannyi pénzt kapjanak, mint

a B cégcsoport vállalatai? **(2 pont)**

Megoldás: **a)** Ha $c(x)$ jelöli az x vállalat számára rendelkezésre bocsátott pénzösszeget és $w(A_iB_j)$ az A_i és a B_j vállalatok közös pályázatához szükséges önerőt, akkor a feltétel az, hogy $c(A_i)+c(B_j) \geq w(A_iB_j)$ minden $1 \leq i, j \leq 4$ esetén, azaz a c függvény egy súlyozott lefogás legyen abban az élsúlyozott teljes páros gráfban, melynek csúcsosztályai $\{A_1, \dots, A_4\}$ és $\{B_1 \dots, B_4\}$, és a w függvény írja le az élsúlyokat. Tehát ebben a gráfban kell minimális összsúlyú súlyozott lefogást keresnünk. **(2 pont)**
Egerváry tétele szerint ez a mennyiség éppen a gráf egy maximális súlyú teljes párosításának összsúlyával egyenlő, tehát a magyar módszer kiválóan alkalmazható a kérdéses mennyiség megtalálására.
Kiindulunk az oszlopmaximumokhoz, ill. a sorokon 0 súlyhoz tartozó súlyozott lefogásból, és a pontos éleken keresünk maximális párosítást. A kiindulási súlyozott lefogásban az oszlopmaximok, azaz $8, 8, 6, 7$, és a sorokon 0 szerepel, a pontos éleket vastag betűk jelzik, bekeretezve pedig egy pontos élekből álló párosítás elemei láthatók. **(1 pont)**
Ha lehet, növeljük a párosítást javító úton (a fedetlen oszlopokból indulva alternáló utat keresünk valamely fedetlen sorba; ha találunk ilyet, annak mentén cseréljük a párosításban szereplő / nem szereplő éleket), **(2 pont)**
ha nem, csökkentjük a lefogás őszsúlyát (a fedetlen oszlopokból javító úton elérhető oszlopok, ill. sorok súlyait csökkentve, ill. növelve). **(2 pont)**
Az algoritmus lépései alább láthatók, a helyes kivitelezésükért a számolásra összesen 2 pont jár. Ha nem található javító út, az alternáló úton elért oszlopokat és sorokat nyilak jelzik, a javító utat piros szín.

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	3	4	4	2	0
A_2	3	**7**	4	**7**	0
A_3	**8**	4	**5**	**7**	0
A_4	6	5	1	3	0
	8	7	5	7	

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	3	4	4	2	0
A_2	3	$\boxed{\mathbf{7}}$	4	**7**	0
A_3	$\boxed{\mathbf{8}}$	4	**5**	**7**	0
A_4	6	5	1	3	0
	8	7	5	7	

	$\downarrow$	$\downarrow$	$\downarrow$	$\downarrow$		
	B_1	B_2	B_3	B_4		
A_1	3	4	4	2	0	
A_2	3	$\boxed{\mathbf{7}}$	4	**7**	0	$\leftarrow$
A_3	$\boxed{\mathbf{8}}$	4	**5**	**7**	0	$\leftarrow$
A_4	6	5	1	3	0	
	8	7	5	7		

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	3	4	**4**	2	0
A_2	3	$\boxed{\mathbf{7}}$	4	**7**	1
A_3	$\boxed{\mathbf{8}}$	4	**5**	**7**	1
A_4	6	5	1	3	0
	7	6	4	6	

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	3	4	$\boxed{\mathbf{4}}$	2	0
A_2	3	$\boxed{\mathbf{7}}$	4	**7**	1
A_3	$\boxed{\mathbf{8}}$	4	**5**	**7**	1
A_4	6	5	1	3	0
	7	6	4	6	

	$\downarrow$	$\downarrow$		$\downarrow$		
	B_1	B_2	B_3	B_4		
A_1	3	4	$\boxed{\mathbf{4}}$	2	0	
A_2	3	$\boxed{\mathbf{7}}$	4	**7**	1	$\leftarrow$
A_3	$\boxed{\mathbf{8}}$	4	**5**	**7**	1	$\leftarrow$
A_4	6	5	1	3	0	
	7	6	4	6		

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	3	4	$\boxed{\mathbf{4}}$	2	0
A_2	3	$\boxed{\mathbf{7}}$	4	**7**	2
A_3	$\boxed{\mathbf{8}}$	4	5	**7**	2
A_4	**6**	**5**	1	3	0
	6	5	4	5	

	B_1	B_2	B_3	B_4	
A_1	3	4	$\boxed{\mathbf{4}}$	2	0
A_2	3	**7**	4	$\boxed{\mathbf{7}}$	2
A_3	$\boxed{\mathbf{8}}$	4	**5**	**7**	2
A_4	6	$\boxed{\mathbf{5}}$	1	3	0
	6	5	4	5	

(2 pont)

A kapott párosítás $(A_1B_3, A_2B_4, A_3B_1, A_4B_2)$ összsúlya $8+5+4+7=24$, a kapott lefogás összsúlya $6+5+4+5+0+2+2+0=24$. A tanultak szerint bármely teljes párosítás összsúlya legfeljebb annyi, mint bármely súlyozott lefogás összsúlya, tehát a kapott teljes párosítás valóban maximális súlyú, a kapott lefogás minimális összsúlyú. (Érvelhetünk úgy is, hogy az órán tanultuk, hogy az Egerváry-algorimtus akkor áll meg, ha találtunk teljes párosítást pontos élekből, és ekkor a teljes párosítás max súlyú, az aktuális súlyozott lefogás pedig minimális.) **(2 pont)**
(Az algoritmus helyes futtatása tehát összesen **7 pont**ot ér; az első **5 pont** ebből akkor jár, ha a dolgozatból világosan kiderül, hogy a dolgozat írója az algoritmus lépéseit tudja és érti (akkor is megadható lehet, ha a lépések nincsenek szövegesen megfogalmazva, de a megtett lépések meggyőzően demonstrálják a szükséges ismeretek meglétét; ellenben az elmélet felidézése konkrét lépések megtétele nélkül nem ér pontot), a maradék **2 pont** a lépések helyes kivitelezésére adható (tehát pusztán számolási hibák miatt maximum kettő pont veszíthető). Az utolsó **2 pont** a konklúzió helyes levonására és indoklására jár. Bárhogyan máshogyan talált max súlyú teljes párosítás és minimális súlyú lefogás a helyes konklúzióval szintén **9 pont**ot érhet, de a teljes pontszámhoz precíz indoklás kell, amihez a szükséges fogalmak (pl. súlyozott lefogás) és tételek (Egerváry-tétel) ismerete világosan ki kell derüljön a dolgozatból.)
b) Igen, szét lehet osztani igazságosan, azaz $12+12$ felosztásban a pályázásokhoz szükséges induló 24 millió petákos

tőkét: az előző részfeladatban talált minimális súlyozásban minden oszlop súlyát kettővel csökkentve, és minden sor súlyát kettővel növelve továbbra is súlyozott lefogást kapunk (hiszen bármely él két végpontjának súlyösszege változatlan), és így $\sum_{i=1}^{4} c(A_i) = 4+3+2+3 = 12 = \sum_{i=1}^{4} c(B_i) = 2+4+4+2$. **(2 pont)**

---

3. Tekintsük a jobbra látható egyenlőtlenségrendszert.
a) Döntsük el az órán tanult Fourier–Motzkin-elimináció segítségével, hogy megoldható-e. Ha igen, adjunk is egy megoldást. **(12 pont)**
b) Van-e olyan megoldása a rendszernek, melyben $x_2 = -2$? **(2 pont)**

$$\begin{aligned} x_1 - 5x_2 + 4x_3 &\le 2 \\ -2x_1 + 8x_2 - 4x_3 &\ge 10 \\ -x_1 + 5x_2 - x_3 &\le 7 \\ 3x_1 - 6x_2 + 12x_3 &\ge -3 \end{aligned}$$

Megoldás: **a)** Először is hozzuk sztenderd alakra (minden $\ge$ egyenlőtlenséget $\le$ alakúra írunk át negatív szorzó segítségével): **(1 pont)**

$$\begin{aligned} x_1 - 5x_2 + 4x_3 &\le 2 \\ 2x_1 - 8x_2 + 4x_3 &\le -10 \\ -x_1 + 5x_2 - x_3 &\le 7 \\ -3x_1 + 6x_2 - 12x_3 &\le 3 \end{aligned}$$

A következőekben a kibővített együtthatómátrixszal dolgozunk úgy, ahogy az órán tanultuk: sorra elimináljuk a változókat úgy, hogy az adott változót nemnulla együtthatóval tartlamazó sorokat alkalmas nemnegatív számmal szorozva elérjük, hogy az eliminálandó változó együtthatója ± 1 legyen, majd az összes, az adott változót $+1$ együtthatóval tartalmazó sort összeadjuk az összes, az adott változót -1 együtthatóval tartalmazó sorral, és az eredményül kapott sorokat, valamint az adott változót 0 együtthatóval tartalmazó sorokat írjuk az új mátrixba. Ezt az eljárást folytatjuk, míg az összes változót elimináltuk, vagy tilos sort kapunk (minden együttható 0, de a jobboldal negatív). A mintamegoldásban az x_1, x_2, x_3 sorrendben elimináljuk a változókat. **(3 pont)**

$$\left(\begin{array}{rrr|r} 1 & -5 & 4 & 2 \\ 2 & -8 & 4 & -10 \\ -1 & 5 & -1 & 7 \\ -3 & 6 & -12 & 3 \end{array}\right) \left(\begin{array}{rrr|r} 1 & -5 & 4 & 2 \\ 1 & -4 & 2 & -5 \\ -1 & 5 & -1 & 7 \\ -1 & 2 & -4 & 1 \end{array}\right) \left(\begin{array}{rrr|r} 0 & 0 & 3 & 9 \\ 0 & -3 & 0 & 3 \\ 0 & 1 & 1 & 2 \\ 0 & -2 & -2 & -4 \end{array}\right) \left(\begin{array}{rrr|r} 0 & 0 & 1 & 3 \\ 0 & -1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 2 \\ 0 & -1 & -1 & -2 \end{array}\right)$$

$$\left(\begin{array}{rrr|r} 0 & 0 & 1 & 3 \\ 0 & 0 & 1 & 3 \\ 0 & 0 & 0 & 4 \end{array}\right) \quad \left(\begin{array}{rrr|r} 0 & 0 & 0 & 4 \end{array}\right)$$ **(2 pont)**

(Az utolsó előtti állapotban az x_3 együtthatója sohasem volt -1, így nem lehetett (és nem is kellett) sorösszegeket képezni, csak a nulla együtthatós sorok másolásával kaptuk az utolsó mátrixot.)
Mivel nem kaptunk tilos sort, a tanultak szerint az egyenlőtlenségrendszer megoldható. **(1 pont)**
(Az első **3 pont** arra jár, ha valaki az eljárás lépéseit ismeri és alkalmazni is tudja. Az előbbi kiderülhet szövegszerű megfogalmazásból, de annak híján az elvégzett lépésekből is; utóbbi a lépések kivitelezéséből látható. Aki felidézi ugyan a vonatkozó elméletet, de egyáltalán nem demonstrálja, hogy alkalmazni is képes azt a feladatra, az **0 pont**ot kap. A második **3 pont** a lépések helyes kivitelezésére és a megoldás létezésének megállapítására adható meg.)

A tanultak alapján úgy kaphatunk egy megoldást, ha a változól eliminálási sorrendjét megfordítva az adott változónak az eliminálását megelőző utolsó állapotnak megfelelően választunk megengedett értéket, majd ezt rögzítve haladunk tovább a következő változóra. **(2 pont)**
Az ötödik mátrix alapján az egyetlen feltételünk $x_3 \le 3$, válasszuk mondjuk az $x_3 = 0$ értéket. A negyedik mátrix alapján az x_2-t tartalmazó sorok $-x_2 \le 1$, $x_2 + x_3 = x_2 \le 2$, $-x_2 - x_3 = -x_2 \le -2$, ezeket összevetve $2 \le x_2 \le 2$, válasszuk tehát az $x_2 = 2$ értéket. Az x_1-re a második mátrixból kapott feltételek: $x_1 - 5_x 2 + 4x_3 = x_1 - 10 \le 2$, azaz $x_1 \le 12$; $x_1 - 4x_2 + 2x_3 = x_1 - 8 \le -5$, azaz $x_1 \le 3$; $-x_1 + 2x_2 - 4x_3 = -x_1 + 4 \le 1$, azaz $x_1 \ge 3$; végül $-x_1 + 2x_2 - 4x_3 = -x_1 + 4 \le 1$, azaz $x_1 \ge 3$, ebből $x_1 = 3$ adódik. **(2 pont)**
(Az első **2 pont** annak jár, aki tudja és érti, hogy mit és hogyan kell számolni; a második **2 pont** a számolások maradéktalanul helyes kivitelezésére adható meg.)
b) Behelyettesítve $x_2 = -2$-t, az első és az ötödik egyenlőtlenségből (egyszerűsítve) $x_1 + 10 + 4x_3 \le 2$, azaz $x_1 + 4x_3 \le -8$, valamint $x_1 + 4 + 4x_3 \ge -1$, azaz $x_1 + 4x_3 \ge -5$ adódik, ami ellentmondás, tehát nincs olyan megoldás, ahol $x_2 = -2$. **(2 pont)**

(Természetesen a FM-elimináció során az x_2 változót utolsóként eliminálva is megkaphatjuk ugyanezt az eredményt, hiszen abból $x_2 \geq -1$ adódik.)

---

4. Tekintsük az alábbi egyenlőtlenségrendszert:

$$x, y \geq 0$$
$$2x + 5y \leq 125$$
$$3x + y \leq 51$$

a) Határozzuk meg a feltételeknek eleget tevő síkbeli (x, y) pontok által alkotott P sokszögtartomány csúcsait. **(6 pont)**
b) A P minden csúcsához adjunk olyan célfüggvényt a fenti feltételek mellé, melyre az adott csúcs az egyetlen optimális megoldás. Ha ez valamely csúcsra nem lehetséges, indokoljuk meg, miért ez a helyzet. **(6 pont)**

Megoldás: **a)** A nemnegativitási feltételek utáni két feltételre $F1$, $F2$-ként hivatkozunk; egyúttal ezek fogják jelölni a feltételekből adódó félsíkok határoló egyeneseit (a feltételt egyenlőséggel teljesítő pontok halmazát) is.
Meghatározzuk a poliédert (a feltételeket kielégítő (x, y) pontok halmazát a síkon), a csúcsok a feltételek határegyeneseinek metszéspontjaiból kerülnek ki. Az $x = 0$ tengellyel a metszéspontok: $F1 : (0, 25)$, $F2 : (0, 51)$ ezek közül az első van a poliéderben (a második nem teljesíti $F1$-et: behelyettesítve $F1$-be $2 \cdot 0 + 5 \cdot 51 > 125$). **(2 pont)**
Az $y = 0$ tengellyel a metszéspontok: $F1 : (62.5, 0)$, $F2 : (17, 0)$. Ezek közül az utolsó van a poliéderben (az első nem teljesíti $F2$-t, mert abba behelyettesítve $3 \cdot 62.5 + 0 > 51$ nyilvánvaló). **(2 pont)**
A két lineáris feltétel metszéspontja: $F1 \cap F2 = (10, 21)$, ez nyilván teljesít minden feltételt, tehát csúcs lesz. **(1 pont)**
Ne feledkezzünk meg a $(0, 0)$ csúcsról sem, mely a két nemnegativitási feltétel metszete (és persze teljesíti $F1$-et és $F2$-t). **(1 pont)**
Összefoglalva a poliéderünk csúcsai $(0, 0)$, $(0, 25)$, $(10, 21)$ és $(17, 0)$. **(0 pont)**
b) A tanultak szerint bármely célfüggvény fölveszi a maximumát a poliéder valamely csúcsában (és esetleg egy oldalél belső pontjaiban is), **(1 pont)**
tehát elég a jelöltjeinkre egy-egy alkalmas célfüggvényt találni, és annak értékét kiszámolni a csúcsokban; ha a kiszemelt csúcs az egyedüli optimum, akkor van sikeresen találtunk megfelelő célfüggvényt. Segít, ha a geometriai interpretációból merítünk ihletet: olyan támaszegyeneseket kell keresni, ami a poliédert a kiszemelt csúcsban érinti. Akárhogy is, könnyen találunk minden csúcshoz megfelelő célfüggvényt, ezek lehetnek például:
a $(0, 0)$ csúcsra a $\min(x + y)$ (avagy $\max(-x - y)$, de szabad minimalizálni is) **(2 pont)**
a $(0, 25)$ csúcsra a $\max y$ **(1 pont)**
a $(10, 21)$ csúcsra a $\max x + y$ **(1 pont)**
a $(17, 0)$ csúcsra a $\max x$ **(1 pont)**

Kombinatorikus optimalizálás (VISZMA09)

2. ZH (2024.05.09.)

Az útmutató mintamegoldásokat tartalmaz. A pontszámok tájékoztató jelleggel lettek megállapítva az értékelés egységesítése céljából. Egy pontszám előtt szereplő állítás kimondása, tétel felidézése nem jelenti automatikusan az adott pontszám megszerzését. Az adott részpontszám megítélésének az a feltétele, hogy a megoldáshoz vezető gondolatmenet megfelelő részének végiggondolása világosan kiderüljön a dolgozatból. Ha ez utóbbi kiderül, ám a kérdéses állítás, tétel, definíció nincs rendesen kimondva, akkor a részpontszám legalább részben jár.
Természetesen az ismertetettektől eltérő, ám helyes megoldásokért teljes pontszámok, részmegoldásokért pedig az útmutatóbeli pontozás intelligens közelítésével meghatározott arányos részpontszámok járnak. Számolási hibáért általában 1 pontot vonunk le.

1. A $H=\{a,b,c,d,e,f,g\}$ alaphalmazt szeretnénk minél olcsóbban lefedni. A fedéshez az alábbi részhalmazokat használhatjuk, minden részhalmaz után a költsége áll:
$\{a,b\}$, 5; $\{a,b,e,f,g\}$, 12; $\{a,b,f\}$, 7; $\{a,c,e\}$, 6; $\{b,c,d,e\}$, 9; $\{c,e,f,g\}$, 10.
a) Állapítsuk meg, hogy az órán tanult mohó algoritmus mely részhalmazokkal és milyen költséggel tudja lefedni a H halmazt. (Dokumentáljuk az algoritmus lépéseit is.) **(8 pont)**
b) Optimális-e a kapott megoldás? **(2 pont)**

Megoldás: **a)** A mohó algoritmus futtatásához készítünk egy táblázatot, melyben az oszlopok a választható részhalmazoknak felelnek meg, és minden sorba felírjuk az adott részhalmaz által újonnan fedett elemeinek fajlagos költségét (azaz a halmaz költségét elosztjuk a részhalmazban levő, jelenleg még fedetlen elemek számával). A minimális fajlagos költségű részhalmazt bevesszük a fedésbe (ezt keretezés fogja jelezni); ennek az elemei tehát már le lesznek fedve, így a fajlagos költségeket újra kell számolni, ezt fogja tartalmazni a következő sor. (Ha egy részhalmaznak már minden eleme le van fedve, azt nincs értelme bevenni; ennek tényét kihúzással jelöljük.) Ezt addig ismételjük, míg a kiválasztott részhalmazok együttesen az alaphalmaz összes elemét le nem fedik. **(3 pont)**

részhalmaz és költsége	$\{a,b\}$, 5	$\{a,b,e,f,g\}$, 12	$\{a,b,f\}$, 7	$\{a,c,e\}$, 6	$\{b,c,d,e\}$, 9	$\{c,e,f,g\}$, 10
1. lépés, fajlagos ktsg-ek	5/2	12/5	7/3	$\boxed{2}$	9/4	10/4
2. lépés, fajlagos ktsg-ek	5	4	$\boxed{7/2}$	–	9/2	5
3. lépés, fajlagos ktsg-ek	–	12	–	–	$\boxed{9}$	10
4. lépés, fajlagos ktsg-ek	–	12	–	–	–	$\boxed{10}$

(3 pont)

A mohó algoritmus tehát az $\{a,c,e\}$ és a $\{a,b,f\}$, $\{b,c,d,e\}$ és $\{c,e,f,g\}$ részhalmazokat veszi be a fedésbe, összesen $6+7+9+10=32$ költséggel. Ezek persze valóban lefedik az alaphalmazt. **(2 pont)**

b) A talált fedés közel sem optimális, hiszen az $\{a,b,e,f,g\}$ és a $\{b,c,d,e\}$ részhalmazok 21 költséggel is lefedik az alaphalmazt. **(2 pont)**
(De az is szembetűnő lehet, hogy a mohó eljárás által kiválasztott részhalmazok közül pl. az $\{a,c,e\}$ elhagyásával továbbra is fedést kapunk, és persze olcsóbbat, így az eredeti nyilván nem volt optimális.)

---

2. a) Határozzuk meg az ábrán látható gráf egy minimális vágását a Nagamochi–Ibaraki-algoritmus segítségével úgy, hogy amikor egy lépés során több csúcs közül is lehet választani, akkor mindig azt választjuk, amelyik betűrendbe sorolva a legelső közülük. **(9 pont)**
b) Van-e olyan maxvissza sorrendje a csúcsoknak, melyben a két utolsó csúcs c és e (valamilyen sorrendben)? **(5 pont)**

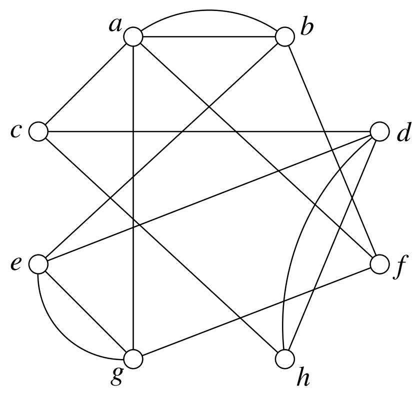

Nagyon figyeljünk oda a gráf átrajzolásának és az algoritmus lépéseinek pontos kivitelezésére, mert könnyű elrontani!

Megoldás: **a)** Minden lépésben maxvissza sorrendet keresünk, ügyelve a betűrendiségre is olyankor, amikor több lehetőségünk is van. A maxvissza sorrendben utolsó két csúcsot összeolvasztjuk, az esetlegesen keletkező hurokéleket töröljük, majd ismételjük az eljárást, míg már csak két csúcsunk marad. **(3 pont)**
Az algoritmus lépései az alábbi ábrákon láthatók.

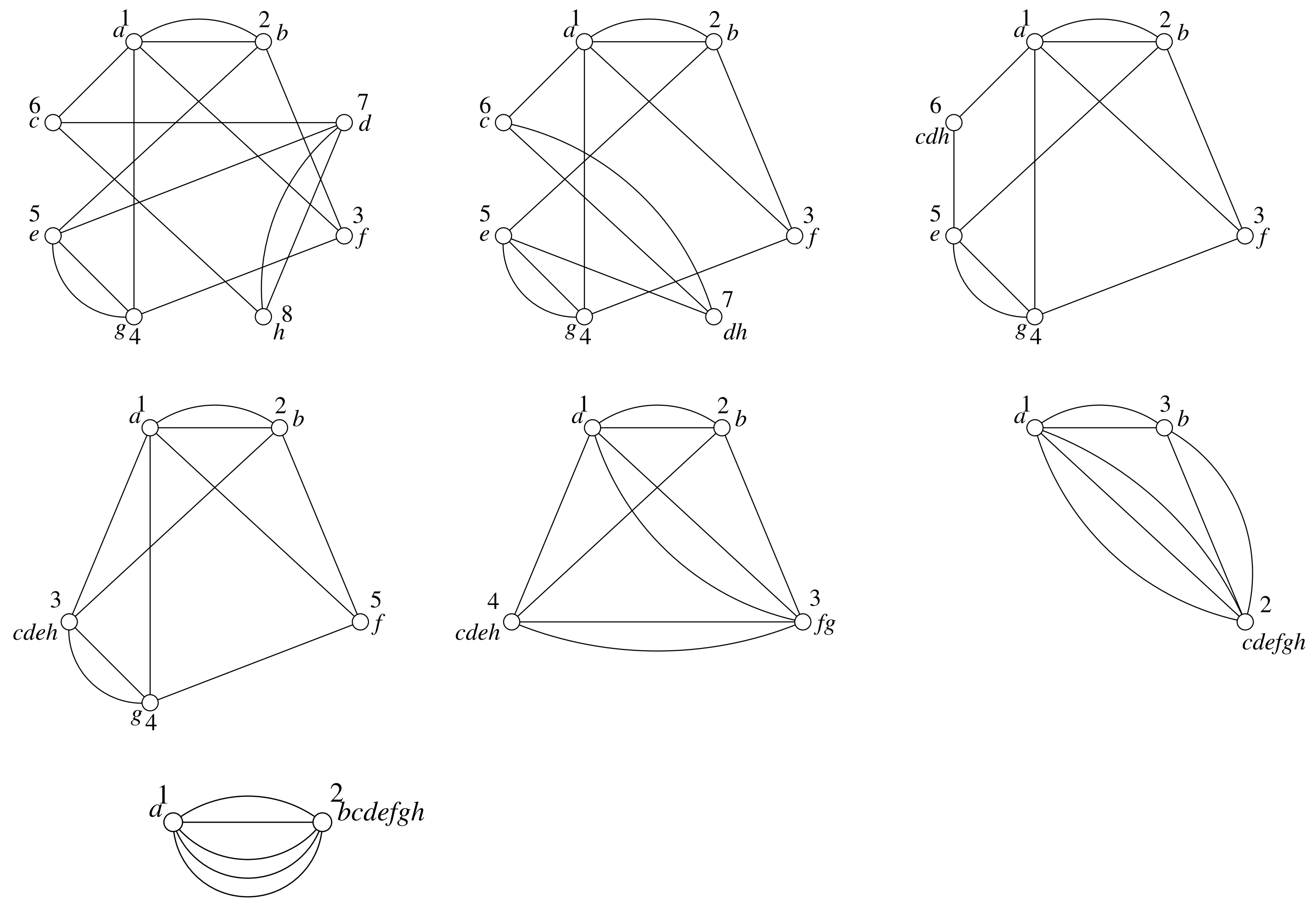

(3 pont)

Az órán tanultak alapján az eredeti gráf egy minvágása előáll az algoritmus valamelyik lépésében úgy, mint a maxvissza sorrendben utolsó csúcsból induló élek halmaza. Az utolsó csúcsok fokszámai sorrendben 3, 3, 2, 3, 4, 4, 5, tehát a legkisebb szóba jövő vágás a harmadik lépésben előálló, a *cdh* csúcsból induló élekből álló kételemű vágás, ami az eredeti gráfban a $\{c,d,h\}$ halmazból kilépő *ca* és *de* éleknek felel meg. Tehát a *ca*, *de* élek minvágást alkotnak a gráfban. **(3 pont)**

b) Ha volna ilyen maxvissza sorrend, akkor a tanultak szerint a *c* és *e* csúcsokat elvágó élek minimális száma, $\lambda(c,e)$ megegyezne az utolsó csúcs, azaz *c* vagy *e* fokával, így $\lambda(c,e) \geq 3$ volna. **(2 pont)**
Node az előző részfeladatban talált kételemű (minimális) vágás elvágja *c*-t és *e*-t (elhagyva a *ca* és *de* éleket *c* és *e* különböző komponensekbe kerülnek), azaz $\lambda(c,e) \leq 2$. **(2 pont)**
Mivel ez lehetetlen, nincs ilyen maxvissza sorrend. **(1 pont)**

---

3. a) Írjuk fel az alábbi lineáris programozási feladat duálisát (hasonló formában)! **(8 pont)**

$$\begin{aligned}
&\max\{x_1+x_2+2x_3+x_4\}\\
&\text{ha}\\
&x_1-3x_2+2x_4 \leq 3\\
&x_1+x_2-3x_3+x_4 \geq -2\\
&-2x_2+x_3+2x_4 \geq 3\\
&x_1-x_2+2x_3+6x_4 = 2\\
&x_3,x_4 \geq 0
\end{aligned}$$

b) Mutassuk meg, hogy az $x_1 = x_2 = -7/6$, $x_3 = 0$, $x_4 = 1/3$ a primál feladat optimális megoldása, és az $y_1 = y_2 = y_4 = 1$, $y_3 = 3$ a duál feladat optimális megoldása. **(4 pont)**

Megoldás: **a)** Először hozzuk sztenderd alakra a rendszert. Mivel a célfüggvényben maximalizálunk, a lineáris feltételek $=$ és $\leq$ alakúak lehetnek (a nemnegativitási feltételek megmaradnak). Így a sztenderd alak az alábbi:

$$\begin{aligned}
&\max\{x_1+x_2+2x_3+x_4\}\\
&\text{ha}\\
&x_1-3x_2+2x_4\leq 3\\
&-x_1-x_2+3x_3-x_4\leq 2\\
&2x_2-x_3-2x_4\leq -3\\
&x_1-x_2+2x_3+6x_4=2\\
&x_3,x_4\geq 0
\end{aligned}$$

(1 pont)

A dualizálási ökölszabályok szerint a duális (DLP) feladat változói a primál (LP) feltételeinek (az együtthatómátrix sorainak) felelnek meg, **(1 pont)**

pontosan azon duál változók nemnegatívak, ahol a megfelelő primál feltételben egyenlőtlenség van, **(1 pont)**

mivel az LP-ben maximalizálunk, a DLP célfüggvényében minimalizálunk, az optimalizálandó mennyiség pedig a duál változóknak a primál feltételek jobb oldalaival vett kombinációja, **(1 pont)**

a DLP lineáris feltételeinek jobb oldalai a primál célfüggvény együtthatói, és mivel a DLP is sztenderd alakú, $=$ és $\geq$ relációk szerepelhetnek, **(1 pont)**

mégpedig pontosan a nemnegatív primál változóknak megfelelő duális feltételeknél lesz egyenlőtlenség. **(1 pont)**

Felrajzolhatjuk a szamárvezetőt is: **(1 pont)**

(itt az együtthatómátrix helyes megállapítására jár a pont)

$$\begin{array}{ll|rrrr|l}
 & & & & 0\leq & 0\leq & \\
 & & x_1 & x_2 & x_3 & x_4 & \\
\hline
0\leq & y_1 & 1 & -3 & 0 & 2 & \leq 3\\
0\leq & y_2 & -1 & -1 & 3 & -1 & \leq 2\\
0\leq & y_3 & 0 & 2 & -1 & -2 & \leq -3\\
 & y_4 & 1 & -1 & 2 & 6 & =2\\
\hline
 & & = & = & \geq & \geq & \\
 & & 1 & 1 & 2 & 1 &
\end{array}$$

Ezek alapján a DLP:

$$\begin{aligned}
&\min\{3y_1+2y_2-3y_3+2y_4\}\\
&\text{ha}\\
&y_1-y_2+y_4=1\\
&-3y_1-y_2+2y_3-y_4=1\\
&3y_2-y_3+2y_4\geq 2\\
&2y_1-y_2-2y_3+6y_4\geq 1\\
&y_1,y_2,y_3,\geq 0
\end{aligned}$$

(1 pont)

(A DLP felírására járó részpontok annak járnak, aki a megfelelő dualizálás szabályt sikerrel alkalmazta (tehát a megfogalmazás önmagában nem ér pontot, de a megfogalmazás hiánya nem jelent okvetlen pontveszteséget.)

b) Az LP feltételeibe behelyettesítve az adott $x_1,\dots,x_4$ értékeket könnyen kiszámolhatjuk, hogy a megoldásjelöltünk mindegyiknek megfelel: a nemnegativitási feltételek triviálisak, a lineáris feltételek pedig épp egyenlőséggel teljesülnek. A DLP-nél hasonló a helyzet. **(1 pont)**

Kiszámolva a primál és a duál célfüggvények értékét az adott megoldásokra, mindkettőnél -2 adódik. **(1 pont)**

Mivel tetszőleges primál megoldásra a maximalizálandó célfüggvény értéke legföljebb annyi, mint tetszőleges duál megoldásra a minimalizálandó duál célfügvény értéke, **(1 pont)**

nincs olyan LP megoldás, mely -2-nél nagyobb, sem olyan DLP megoldás, mely -2-nél kisebb célfüggvényértéket eredményezne. **(1 pont)**

---

4. Egy logisztikai raktárban egy automata targonca tölti meg az áruszállító teherautókat különféle méretű ládákkal, melyek egy polc két szintjén helyezkednek el. Ha a soron következő láda nem férne be a várakozó teherautók egyikébe sem, akkor a láda mozgatása előtt a targonca hív egy új járművet, majd annak megérkezése után folytatja a rakodást

(így tesz például rögtön az elején, amikor még egy teherautó sincs ott). Minden teherautó kapacitása 100 egység. Az alsó polcon levő $a_1, \ldots, a_4$ ládák méretei 30, 60, 50, 40, míg a fölső polcon lévő $f_1, \ldots, f_4$ ládáké 40, 20, 20, 40 egység.
a) Hány teherautóra lesz szüksége a targoncának, ha az FFD algoritmus szerint pakolja a ládákat? **(6 pont)**

Előfordulhat, hogy az FFD algoritmus több láda közül is választhat. Ilyenkor a raktár rakodási protokollja szerint prioritást élveznek a fölső polcon levő ládák, illetve az azonos polcon levők közül a kisebb sorszámúak.
b) Az alsó polcon levő ládák átrakodási ideje 1 egység, a fölső polcon levőké 2 egység, új teherautó hívása esetén a várakozási idő 3 egység. Mennyi az előzőleg vizsgált, a raktári protokollnak megfelelő rakodás teljes átfutási ideje, illetve a ládák átpakolásának átlagos átfutási ideje? Lehet-e csökkenteni a teljes átfutási időt? **(8 pont)**

Megoldás: **a)** Az FFD eljárást követve a targonca mindig a legnagyobb elpakolandó ládát teszi az első teherautóba, melybe belefér (szükség esetén újat hív), azaz 60, 50, 40, 40, 40, 30, 20, 20 sorrendben helyezi el a ládákat. **(2 pont)**
Az egyes teherautókba rakott ládák méretei ezek alapján a következőképpen alakulnak: T_1: $60+40$; T_2: $50+40$; T_3: $40+30+20$; T_4: 20. **(3 pont)**
Tehát 4 teherautóra lesz szükség. **(1 pont)**
b) Részletezve az előző folyamatot, a műveletek sorrendje és a befejezési időpontjuk az alábbi:

művelet	T_1 hív	$a_2 \to T_1$	T_2 hív	$a_3 \to T_2$	$f_1 \to T_1$	$f_4 \to T_2$	T_3 hív	$a_4 \to T_3$	$a_1 \to T_3$	$f_2 \to T_3$	T_4 hív	$f_3 \to T_4$
bef. idő	3	4	7	8	10	12	15	16	17	19	22	24

(3 pont)
A rakodás teljes átfutási ideje tehát 24 egység. **(1 pont)**
(Ez persze rögtön látszik abból is, hogy a 8 ládát $4 \cdot 1 + 4 \cdot 2 = 12$ egységnyi idő alatt rakodjuk át, és a 4 teherautóra $4 \cdot 3 = 12$ időegységet kell várni. Akinél hiányzik a pontos rakodási folyamat áttekintése, de helyesen meghatározza a teljes átfutási időt, az erre **2 pont**-ot kaphat.)
A ládák átlagos átrakodási ideje a 8 ládapakolási művelet befejezési időpontjainak átlaga (a teherautóhívások miatti várakozások miatt egyes ládák átrakodásának befejezési ideje kitolódik, de a teherautóhívás maga nem ládapakolási művelet), azaz $(4+8+10+12+16+17+19+24)/8$. **(2 pont)**
(Ez egyébként $110/8 = 13\frac{6}{8}$.) **(0 pont)**
A teljes átfutási idő az átrakodási műveletek, valamint a teherautóhívások összidőigényéből tevődnek össze. Az előbbi állandó ($4 \cdot 1 + 4 \cdot 2 = 12$), az utóbbi azonban csökkenthető lehet, ha a ládák beférnek 3 teherautóba is. Márpedig beférnek, így: T_1: $60+40$; T_2: $50+30+20$; T_3: $40+40+20$. Tehát a válasz igen, a teljes átfutási idő csökkenthető (mégpedig 35-re). **(2 pont)**

Kombinatorikus optimalizálás (VISZMA09)

2. PZH (2024.05.27., 8:00-10:00, IB025)

Az útmutató mintamegoldásokat tartalmaz. A pontszámok tájékoztató jelleggel lettek megállapítva az értékelés egységesítése céljából. Egy pontszám előtt szereplő állítás kimondása, tétel felidézése nem jelenti automatikusan az adott pontszám megszerzését. Az adott részpontszám megítélésének az a feltétele, hogy a megoldáshoz vezető gondolatmenet megfelelő részének végiggondolása világosan kiderüljön a dolgozatból. Ha ez utóbbi kiderül, ám a kérdéses állítás, tétel, definíció nincs rendesen kimondva, akkor a részpontszám legalább részben jár.
Természetesen az ismertetettektől eltérő, ám helyes megoldásokért teljes pontszámok, részmegoldásokért pedig az útmutatóbeli pontozás intelligens közelítésével meghatározott arányos részpontszámok járnak. Számolási hibáért általában 1 pontot vonunk le.

1. Legyen $H = \{a,b,c,d,e\}$ egy halmaz, $A_1 = \{a,c\}, c_1 = 6$, $A_2 = \{a,b,e\}, c_2 = 7$, $A_3 = \{b,c,d\}, c_3 = 8$, $A_4 = \{a,c,d,e\}, c_4 = 10$. A tanult halmazfedési problémára szeretnénk egy IP modellt adni. Tekintsük az alábbi IP feladatot az $x_1,\dots,x_4$ változókra:

$$\begin{aligned}
&\min\{6x_1+7x_2+8x_3+10x_4\}\\
&\text{ha}\\
&\forall i\in\{1,\dots,4\}:\ x_i\geq 0\\
&\forall i\in\{1,\dots,4\}:\ x_i\in\mathbb{Z}\\
&x_1+x_2+x_4\geq 1\\
&x_2+x_3\geq 1\\
&x_1+x_3+x_4\geq 1\\
&x_3+x_4\geq 1\\
&x_2+x_4\geq 1
\end{aligned}$$

a) Igazoljuk, hogy a fenti IP-nek van optimuma, és a célfüggvény optimális értéke éppen a fenti halmazokra és költségekre vonatkozó halmazfedési probléma optimális megoldásainak költsége. (Figyelem: nem kötöttük ki, hogy az x_i változók legföljebb 1 értéket vehetnének föl.) **(6 pont)**
b) Írjuk föl a duális LP feladatot a primálhoz hasonló (egyenlőtlenségekkel felírt) formában. **(7 pont)**
c) Igaz-e, hogy a feladatban szereplő együtthatómátrix TU? **(3 pont)**

Megoldás: **a)** Mivel a 0 triviálisan alsó korlát a célfüggvényre, továbbá van megoldás (pl. az összes változó értékét 1-nek választva), a tanultak alapján van optimális megoldás. **(1 pont)**
Az x_i változók optimális megoldásban sosem vesznek föl 1-nél nagyobb értéket, hiszen 1-re csökkentve ezeket még mindig megoldást kapnánk (a lineáris feltételek jobb oldalai csak 1-ek), és ez csökkentené a célfüggvény értékét. Emiatt az optimális megoldásokra $0 \leq x_i \leq 1$, az egészértékűség miatt $x_i \in \{0,1\}$. **(2 pont)**
Vegyük észre, hogy a ilneáris feltételek a H halmaz egy-egy elemének felelnek meg: a j-edik feltétel pontosan a j-t tartalmazó részhalmazoknak megfelelő változók összegeiből áll. Egy (optimális) 0–1 megoldás esetén tehát minden $j \in H$ elemre a j-t tartalmazó A_i részhalmazok közül legalább az egyik 1-es kell legyen. **(2 pont)**
Így az $x_i = 1$ változóknak megfelelő A_i részhalmazokat kiválasztva a valóban fedést, optimális x_i megoldásból minimális költségű fedést kapunk. **(1 pont)**
b) A feladat eleve sztenderd alakú, a további optimalizálási ökölszabályok helyes alkalmazására egy-egy pont jár, összesen **(7 pont)**.
Lebontva:
A dualizálási ökölszabályok szerint a duális (DLP) feladat változói a primál (LP) feltételeinek (az együtthatómátrix sorainak) felelnek meg, így 5 duál változónk van, **(1 pont)**
pontosan azon duál változók nemnegatívak, ahol a megfelelő primál feltételben egyenlőtlenség van, **(1 pont)**
mivel az LP-ben maximalizálunk, a DLP célfüggvényében minimalizálunk, az optimalizálandó mennyiség pedig a duál változóknak a primál feltételek jobb oldalaival vett kombinációja, **(1 pont)**
a DLP lineáris feltételeinek jobb oldalai a primál célfüggvény együtthatói, és mivel a DLP is sztenderd alakú, $=$ és $\geq$ relációk szerepelhetnek, **(1 pont)**
mégpedig pontosan a nemnegatív primál változóknak megfelelő duális feltételeknél lesz egyenlőtlenség. **(1 pont)**
Felrajzolhatjuk a szamárvezetőt is (itt az együtthatómátrix helyes megállapítására jár a pont), **(1 pont)**
végül felírjuk a DLP-t egyenlőtleségekkel. **(1 pont)**
A kapott DLP a következő:

$$\begin{aligned}
&\max\{y_1+y_2+y_3+y_4+y_5\}\\
&\text{ha}\\
&\forall i\in\{1,\dots,5\}:\ y_i\ge 0\\
&y_1+y_3\le 6\\
&y_1+y_2+y_5\le 7\\
&y_2+y_3+y_4\le 8\\
&y_1+y_3+y_4+y_5\le 10
\end{aligned}$$

c) Nem. Könnyen látható, hogy az IP optimuma 15 (az A_2 és az A_3 halmazokat választva), **(1 pont)**
de (mivel az A_2, A_3 és A_4 halmazokban H minden eleme pontosan kétszer szerepel, így) az $x_1=0$, $x_2=x_3=x_4=\frac{1}{2}$ is megoldás, és a célfüggvény értéke erre 12,5, tehát az LP optimum kisebb, mint az IP optimum, **(1 pont)**
így a tanult tételek alapján a mátrix nem lehet TU (különben a két optimum egybeesne). **(1 pont)**

---

2. Legkevesebb hány élt kell behúzni az alábbi ábra bal oldalán látható gráfba úgy, hogy a kapott gráf kétszeresen összefüggő legyen? Mutassunk is példát megfelelő (és minimális számú) élek behúzására. **(12 pont)**

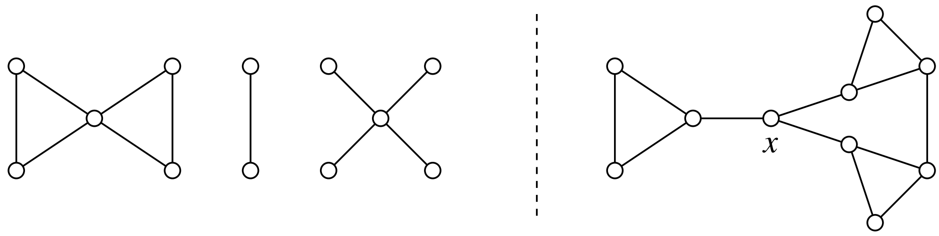

Megoldás: A tanult képlet alapján a keresett mennyiség $\max\left\{b(G)-1, \left\lfloor\frac{m(G)+2m'(G)}{2}\right\rfloor\right\}$, ahol a $b(G)$ az egy csúcs törlése után kapott gráf összefüggőségi komponenseinek maximális száma, $m(G)$ a levélblokkok (egy darab elvágó csúcsot tartalmazó maxblokkok) száma, $m'(G)$ pedig az izolált blokkok (elvágó csúcsot nem tartalmazó maxblokkok) száma. **(3 pont)**
A jobb oldali komponens középső csúcsát törölve a kapott gráfnak 6 komponense lesz (bármely más csúcsot törölve legfeljebb 4), így $b(G)=6$, tehát $b(G)-1=5$. **(3 pont)**
A levélblokkok, illetve az izolált blokkok száma $m(G)=6$, $m'(G)=1$ (a bal oldali komponens két K_3 blokkot tartalmaz, ezek levélblokkok, a középső komponens egy blokkból áll, ami izolált blokk, a jobb oldali pedig négy darab K_2 blokkból áll, mind levélblokk), így maximumban szereplő második tag $(6+2)/2=4$. **(2 pont)**
Ezek alapján 5 él behúzására van szükség, és ennyi elegendő is. **(1 pont)**
És valóban, öt élt be lehet úgy húzni, hogy a kapott gráf 2-összefüggő legyen. Jó példa esetén jár **(3 pont)**.

---

3. Tekintsük a fenti ábra jobb oldalán található gráfot. Van-e a csúcsainak olyan maxvissza sorrendje, melyben az utolsó csúcs x? **(10 pont)**

Megoldás: Ha volna ilyen sorrend, és abban az utolsó előtti csúcs v volna ($v\neq x$), akkor a tanult lemma alapján $\lambda(x,v)=d(x)=3$ volna. **(4 pont)**
Azonban x bármely más csúcstól elvágható legföljebb 2 él elhagyásával: a tőle balra levő csúcsoktól egy darab (az x-ből balra induló) él elhagyásával is elvágható, a tőle jobbra levőktől pedig a két darab (az x-ből jobbra induló) él elhagyásával. **(4 pont)**
Emiatt $d(x,v)\le 2$ bármely $v\in V(G)$-re, tehát x nem lehet utolsó semelyik maxvissza sorrendben. **(2 pont)**

---

4. A $J_1,\dots,J_{10}$ munkák megmunkálási ideje rendre $5,8,3,2,6,10,5,5,4,2$.
a) Ütemezzük a munkákat két (egyforma) gépre listás ütemezéssel LPT sorrendben. **(4 pont)**
b) Mennyi a kapott ütemezés átfutási ideje, illetve átlagos átfutási ideje? **(4 pont)**
c) Döntsük el, hogy a kapott átfutási idő, illetve átlagos átfutási idő optimális-e. (Ez két, külön kérdés, és mindkettőre meg is kell indokolni a választ.) **(4 pont)**

Megoldás: **a)** A munkákat időigényük szerint csökkenő sorrendben végezzük a két gépen, mindig az első szabad gépre ütemezve a soron következő munkát. **(2 pont)**
Az ütemezés eredménye (megmunkálási idők alapján, utána zárójelben az adott munka befejezési (átfutási) ideje):

M1:	10 (10)	5 (15)	5 (20)	3 (23)	2 (25)
M2:	8 (8)	6 (14)	5 (19)	4 (23)	2 (25)

(2 pont)

b) Az átfutási idő 25, mivel mindkét gép ekkor fejezi be a rá ütemezett munkákat. **(1 pont)**

Az átlagos átfutási idő az egyes munkák befejezési idejeinek összege elosztva a munkák számával, **(1 pont)**
azaz

$$\frac{(10+15+20+23+25)+(8+14+19+23+25)}{10}$$

(2 pont)

ami amúgy $182/10 = 18,2$. **(0 pont)**

c) Az átfutási idő optimális, hiszen a 10 munka összes megmunkálási ideje 50, tehát a hosszabb ideig dolgozó gép leállási ideje (azaz az átfutási idő) legalább 25. **(2 pont)**

Az átlagos átfutási idő nem optimális, például az első gépen az első két munkát (10 és 5 hosszúak) fölcserélve a kifejezésben szereplő számláló elején $10+15$ helyett $5+15$ fog állni, tehát az átlagos átfutási idő csökkenthető (jelentősebb mértékben is, például (gépenként) SPT sorrendet véve). **(2 pont)**